

Звіт про діяльність Ради з фінансової стабільності (серпень 2023 – липень 2024)

Київ 2024

Передмова

Із серпня 2023 року до липня 2024 року Рада з фінансової стабільності (далі – Рада) провела три засідання. Як і в попередньому звітному періоді, порядок денний Ради визначала необхідність протистояти викликам, спричиненим повномасштабною агресією росії проти України. Члени Ради регулярно відстежували поточні системні ризики і їх можливий вплив на фінансовий сектор та економіку загалом, обговорювали найбільш проблемні питання та домовилися про пріоритетні кроки для сприяння стабільності фінансової системи.

Домінуючим ризиком для фінансового сектору залишається тривала повномасштабна війна та інтенсифікація російського терору проти цивільної інфраструктури України, що погіршило динаміку ключових макроекономічних показників. Однак подальші надходження міжнародної допомоги та пристосування бізнесу до екстремальних умов війни дали змогу економіці України поступово відновлюватися. Відповідно фінансовий сектор зберігає стійкість та спроможність протистояти поточним викликам. Члени Ради ознайомилися з результатами проведеної Національним банком України (далі – Національний банк) оцінки стійкості банків та погодилися, що нині стан банківського сектору задовільний, а його прибутковість є стійкою. Банки надалі нарощують капітал, що дає змогу Національному банку впроваджувати чергові регуляторні вимоги відповідно до європейських стандартів.

У звітному періоді Рада тримала в центрі уваги завдання та зобов'язання України, визначені Меморандумом про економічну та фінансову політику з Міжнародним валютним фондом. Так, у лютому Рада погодила концептуальну записку з побудови повнофункціональної системи страхування воєнних ризиків, яка стала підґрунтям для підготовки Національним банком Дорожньої карти зі створення та імплементації системи страхування воєнних ризиків та законопроекту про систему страхування воєнних ризиків. А в червні члени Ради розглянули та схвалили Стратегію з розвитку кредитування, у якій визначено першочергові кроки для активізації кредитування в умовах війни та подальшої розбудови кредитного ринку. Реалізація стратегії завдяки спільним діям Національного банку та уряду посилить роль фінансового сектору у відновленні економіки.

Члени Ради також розглянули питання встановлення значення цільового показника для системи гарантування вкладів фізичних осіб та строку його досягнення. З урахуванням пропозиції відповідної робочої групи Рада рекомендувала Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – ФГВФО) встановити цільовий показник на рівні 3.5% та досягнути цього рівня до 01 січня 2028 року. Встановлення цільового показника на такому рівні дає можливість капіталізувати систему гарантування вкладів у розмірі, достатньому для покриття можливих витрат.

ЗМІСТ

	Стор.
Поточний склад Ради	4
Основні питання, що розглядалися Радою	
1 Огляд системних ризиків та макроекономічного прогнозу	5
<i>Вставка. Ризики і ключові рекомендації міжнародних та іноземних рад і комітетів із фінансової стабільності</i>	8
2 Результати оцінки стійкості банків та рекомендації за її результатами	9
3 Страхування воєнних ризиків в Україні	10
4 Стратегія з розвитку кредитування	11
5 Встановлення значення цільового показника ФГВФО та строку для його досягнення	12

Склад Ради з фінансової стабільності¹**Співголови Ради:**

- Марченко Сергій Михайлович – Міністр фінансів України;
- Пишний Андрій Григорович – Голова Національного банку України;

члени Ради:

- Драганчук Юрій Олегович – заступник Міністра фінансів України з питань європейської інтеграції;
- Магомедов Руслан Садрудинович – голова Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;
- Олійник Дмитро Ігорович – заступник Голови Національного банку України;
- Рекрут Світлана Валеріївна – директор-розпорядник Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;
- Рожкова Катерина Вікторівна – перший заступник Голови Національного банку України;
- Свириденко Юлія Анатоліївна – Перший віце-прем'єр-міністр України – Міністр економіки України;
- Шурма Ростислав Ігорович – заступник Керівника Офісу Президента України.

¹ За звітний період.

Основні питання, що розглядалися Радою

1. Огляд системних ризиків та макроекономічного прогнозу

Кожне засідання Ради традиційно починалося з огляду системних ризиків фінансового сектору (таблиця 1). Домінуючими ризиками для фінансової системи України залишалася затяжна повномасштабна війна та продовження російських терористичних атак на українську цивільну інфраструктуру. Разом ці фактори погіршили динаміку відновлення економіки. Проте пристосування бізнесу до роботи в екстремальних умовах тривало, а фінансовий сектор надалі розвивався.

Таблиця 1. Еволюція системних ризиків

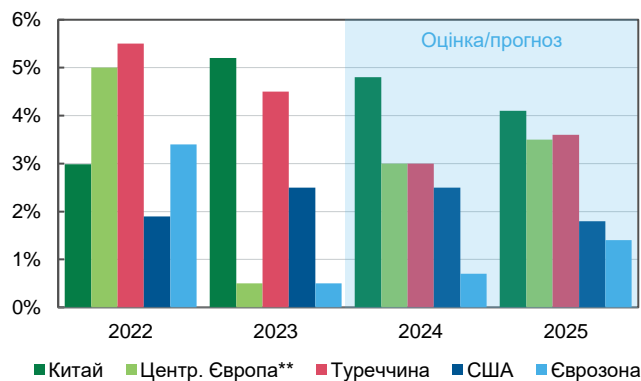
	Зміна ризику				Рівень ризику	
	III кв.	IV кв. 2023	I кв. 2024	II кв. 2024	05.02.24	06.06.24
Світова економіка	→	→	↗	→	●	●
Зовнішня кон'юнктура	→	↗	→	↗	●	●
Економічні умови	→	→	→	↗	●	●
Державні фінанси	→	↗	↗	↗	●	●
Валютний ринок	→	→	→	→	●	●
Геополітика	→	↗	↗	→	●	●

Оцінка зміни ризиків. Стрілки вгору – збільшення ризику; стрілки вниз – зменшення ризику.

Рівень ризику вказує на його інтенсивність: ● зелений = низька, ● жовтий = середня, ● червоний = висока.

Світова економіка. Економічне зростання більшості основних партнерів було повільним минулого року, а очікування його динаміки на цей рік – песимістичними. Проте нині прогнозується, що зростання економіки партнерів поступово поживавлюватиметься, особливо в Європі, тоді як у Китаї економічна динаміка сповільнюється через внутрішні економічні проблеми. Глобальна інфляція знижується, наближаючись до цільових рівнів у розвинених країнах на горизонті одного-двох років. Відповідно провідні центральні банки знижують ключові ставки, хоча процес відбувається повільніше, ніж очіувалося раніше. Зростання світової торгівлі поступово відновлюється. Водночас посилюються протекціонізм та фрагментація міжнародної торгівлі за принципом належності до умовних геополітичних союзів. Підвищення геополітичної напруженості поглиблюватиме таку фрагментацію, тож з'являтимуться нові бар'єри для торгівлі.

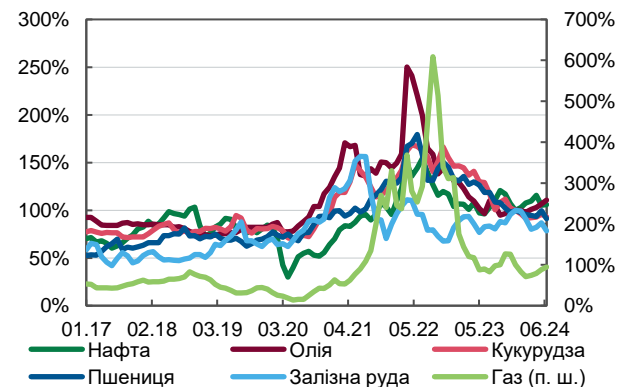
Графік 1. Зміна ВВП країн – основних торговельних партнерів України

* Центральна Європа: Болгарія, Польща, Румунія, Угорщина, Хорватія.

Джерело: Світовий банк, *Global Economic Prospects*, June 2024.

Графік 2. Світові ціни на окремі товари*, грудень 2023 = 100%

* Зміна цін у доларах США. Нафта – сорт Brent; природний газ на хабах ЄС; залізна руда – концентрат, Китай; олія – соняшникова; пшениця, кукурудза – міжнародні ринки.

Джерело: Світовий банк, "Pink sheet" data, липень 2024 року.

Зовнішня кон'юнктура. Ціни на український експорт залишатимуться нижчими за минулорічні. Світові ціни на зернові суттєво знизилися з літа минулого року внаслідок значної пропозиції. Проте

вартість пшениці поступово підвищується через погіршення врожайності в Чорноморському регіоні, ЄС та окремих країнах Північної Африки. Ціни на кукурудзу коливатимуться у вузькому діапазоні, адже виробництво в основних країнах-експортерах залишатиметься високим. У подальші роки очікується поступове зростання цін на українську агропродукцію. Активне нарощування пропозиції тиснучиме на ціни на залізну руду та сталь. Збільшення видобутку нафти у країнах поза ОПЕК сприятиме зниженню її ціни. Однак ескалація на Близькому Сході створює ризик нових підвищень. Ціни на природний газ знизилися завдяки запасам у Європі та значній пропозиції. Його вартість, імовірно, зросте з наближенням опалювального сезону, проте в середньому має бути нижчою за минулорічну.

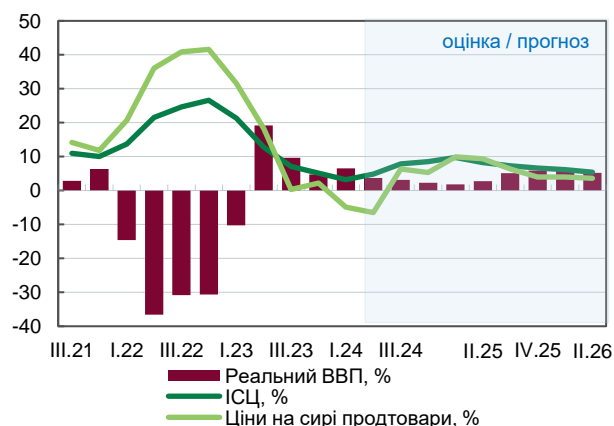
Хоча логістичні труднощі та обмеження залишаються проблемою для українського експорту, їхній вплив на вітчизняний експорт послабився. Україна та партнери змогли організувати роботу морського коридору, хоча терористичні атаки росії на нього тривають. З кінця минулого року проблемою для експорту продукції стало блокування руху вантажівок з України, передусім на польському кордоні. Нині кордон з Польщею розблокований.

Економічні умови. Економіка України надалі протистоїть викликам війни та поступово відновлюється. Проте цього року зростання ВВП буде досить повільним, на рівні 3.7% порівняно з 5.3% у попередньому році, передусім через руйнування енергетичної інфраструктури. Для підприємств дедалі відчутнішим є брак кадрів, а збереження безпекових загроз стримує інвестування.

Водночас стрімке сповільнення інфляції на початку 2023 року дало змогу Національному банку перейти до циклу зниження облікової ставки – із 25% у липні минулого до 13% у липні цього року. Ринкові ставки за кредитами та депозитами поступово скорочувалися у відповідь на зниження процентних ставок Національного банку, рух ставок вниз, імовірно, триватиме. Надалі очікується помірне пришвидшення інфляції, передусім через минулорічну низьку базу порівняння, перегляд окремих адміністративних цін та зростання витрат бізнесу на оплату праці. Попри це, інфляція залишатиметься на однознакових рівнях, а вже у 2025 році очікувано повернеться до цільового діапазону.

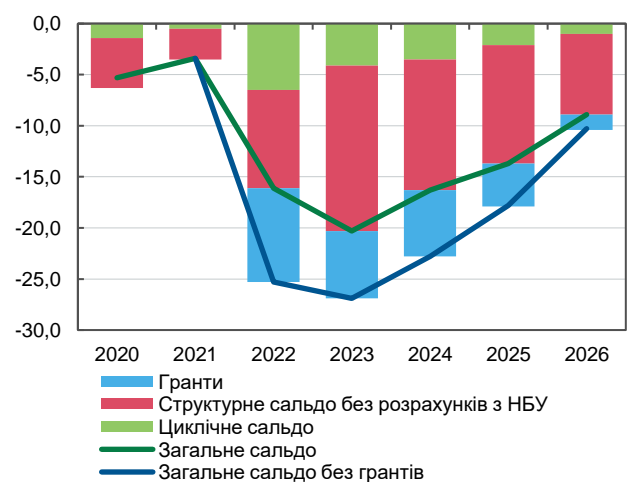
Дефіцит поточного рахунку поступово розширюватиметься цього року та в найближчі роки. Рушіями цього є очікуване подальше збереження високого попиту з боку оборонного сектору та потреби у відбудові виробничої та логістичної інфраструктури. Міжнародна допомога залишається основним джерелом припливу капіталу в 2024 році. Її обсяги із запасом покриватимуть дефіцит поточного рахунку, що підтримуватиме міжнародні резерви на високому рівні.

Графік 3. Динаміка ВВП, індексу споживчих цін (ІСЦ) та цін на сирі продовольчі товари, % р/р

Джерело: Національний банк, Інфляційний звіт, квітень 2024 року.

Графік 4. Сальдо зведеного бюджету, % ВВП

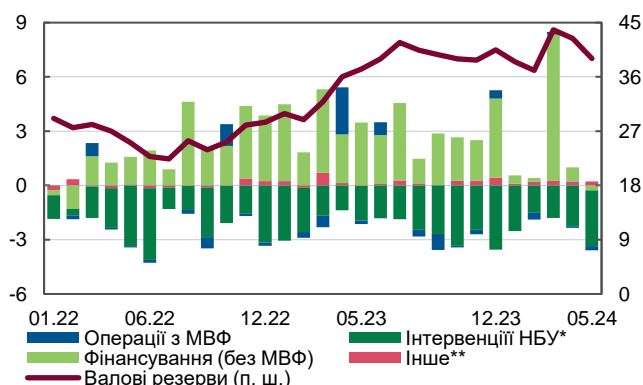
Джерело: Національний банк, Інфляційний звіт, квітень 2024 року.

Державні фінанси. Ключовими викликами в наступні роки залишатиметься необхідність фінансувати значні видатки на оборону та безпеку (які покриваються з внутрішніх джерел), а також невизначеність обсягів міжнародної фінансової допомоги. Цю невизначеність значно знижує домовленість про

додаткове фінансування на рівні G7 шляхом використання доходів від знерухомлених російських активів. Водночас роль внутрішніх боргових залучень для фінансування поточних потреб уряду зберігатиметься значною. Поточний стан ринку дає змогу уряду за потреби наростити внутрішні запозичення. Інше джерело забезпечення безперервності видатків – нарощення податкових надходжень. Вагому роль у цьому відіграло збільшення ставки податку на прибуток банків до 50% за результатами 2023 року та до 25% надалі. Додатковий минулорічний одноразовий податок став винятковим кроком, який допоміг вирішити фіскальні проблеми. Однак пошук внутрішніх джерел для покриття бюджетного дефіциту потребує системної роботи. Уряд запланував кроки для ефективнішого акумулювання надходжень, передусім в опублікованій торік Національній стратегії доходів. Серед них – краще адміністрування податків та гармонізація податкового навантаження із законодавством ЄС.

Валютний ринок. Із жовтня 2023 року Національний банк перейшов до режиму керованої гнучкості обмінного курсу, що супроводжувалося низкою валютних послаблень. Разом ці рішення дещо похвалили ринок та збільшили його ліквідність. Водночас відчутний дефіцит валюти на ринку зберігається. Тож Національний банк залишається ключовим учасником ринку і балансує його своїми інтервенціями. Національний банк і надалі компенсуватиме структурний дефіцит валюти на ринку. Водночас надходження допомоги від партнерів та високий рівень міжнародних резервів є достатніми для підтримання стійкості валютного ринку та згладжування його надмірної волатильності.

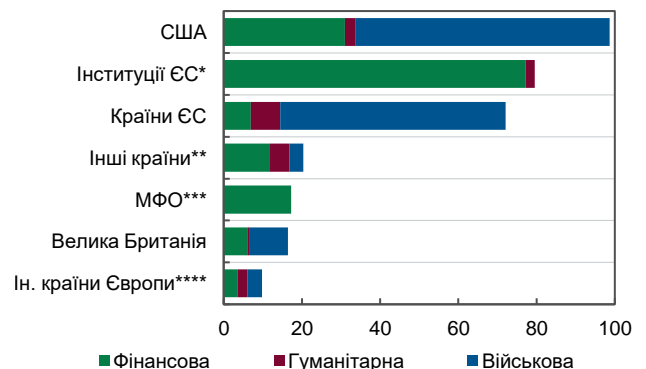
Графік 5. Зміна валових міжнародних резервів, млрд дол.

* Чисті інтервенції Національного банку: (+) – купівля валюти в резерви (-) – продаж із резервів. ** Інше – переоцінка фінансових інструментів унаслідок зміни ринкової вартості та курсів валют, а також інші операції.

Джерело: Національний банк.

Графік 6. Оголошена офіційна допомога Україні, з кінця січня 2022 року до кінця квітня 2024 року, млрд євро

* Єврокомісія, Рада ЄС та Європейський фонд миру.

** Австралія, Канада, Нова Зеландія, Південна Корея, Тайвань, Туреччина, Японія. *** МВФ, Світовий банк, ЄБРР. Допомога окремих країн у межах донорських проектів МФО врахована як допомога цих країн і виключена з допомоги МФО. **** Ісландія, Норвегія, Швеїцарія.

Джерело: Інститут світової економіки, Кіль (ФРН).

Геополітика. Війна триває, перспективи її завершення не є зрозумілими, а міжнародні зусилля із забезпечення миру поки мають обмежений ефект. Цьогоріч інтенсифікувалася кампанія терору москви проти цивільної інфраструктури, зокрема енергетичної. Тиск ворога посилювався на різних ділянках фронту, проте сили оборони України змогли зупинити наступ агресора. З економічної точки зору затягування війни означає збільшення державних витрат, подальшу мобілізацію населення, нові загрози для інфраструктури. Міжнародна фінансова та військова підтримка України дає змогу протистояти викликам. Вона залишається системною та відповідає поточним потребам держави. Водночас перспективи допомоги наступного року і надалі є невизначеними, і це є джерелом ризиків. У світовому масштабі напруженою залишається безпекова ситуація, передусім – на Близькому Сході. З одного боку, це відволікає увагу та ресурси партнерів, що могли б адресуватися Україні. З іншого боку, ця напруженість змусила країни усвідомити комплексність загроз демократії у світі та подвоїти зусилля з посилення власної обороноздатності та підтримки України.

Позиція Ради. Узяти до відома інформацію про огляд макроекономічного прогнозу та погодитися з представленою Національним банком оцінкою системних ризиків.

Вставка. Ризики і ключові рекомендації міжнародних та іноземних рад і комітетів із фінансової стабільності

Секретаріат Ради стежить за висновками провідних міжнародних та національних рад і комітетів з фінансової стабільності (далі – ради і комітети) про характер системних ризиків, а також рекомендаціями з їх нейтралізації. Повномасштабне вторгнення росії в Україну, ескалація конфліктів та напруження в інших регіонах надалі були в центрі уваги багатьох рад і комітетів та зумовили актуальність періодичного розгляду геополітичних ризиків на зазначених майданчиках. Для Східної та Центральної Європи цей ризик залишався незмінно актуальним. Новим аспектом геополітичних вразливостей, який почав обговорюватися тільки у II кварталі цього року, є фрагментація світової торгівлі та протекціонізм у межах геополітичних блоків. Надалі увага до цього виклику, ймовірно, посилиться.

Схема 1. Основні ризики, згадані радами і комітетами з фінансової стабільності

Ризик / вразливість	Зміна частоти згадок, їхнє поширення	Ким згадувалося*
Геополітичні ризики	Постійно згадуються з різною інтенсивністю, передусім у Європі	FSB, ESRB, FPC, KSF, FSR, FSC
у т. ч. непевність, пов'язана з виборами, передусім у Європі	Поширюється в Європі з II кварталу 2024 року	ESRB, FPC
у т. ч. гео економічна фрагментація у світі	Перша згадка у II кв. 2024 року	FSC
Середовище високих / волатильних відсоткових ставок, їхній вплив на позичальників	Постійно згадувалося у звітному періоді. Поширено передусім серед розвинених країн	FSB, ESRB, FPC, FSC, FSR
Погіршення перспектив економічного зростання	Був актуальним наприкінці 2023 – на початку 2024 року, пізніше не згадувався.	FSB, ESRB, FPC
Проблеми сектору комерційної нерухомості та експозиція фінансового сектору на неї	Ризик згадується в Європі та світі з кінця 2023 року, особливо часто стало обговорюватися у II кв. цього року	FSB, ESRB, FPC, FSOC, FSC, FSR
Кіберризики	Як актуальний ризик згадується з кінця минулого року в різних країнах	FSOC, FSC, FSR
Ризики приватного інвестування ² з огляду на швидке зростання цього непрозорого і нерегульованого сегмента	Почали інтенсивно згадуватися на міжнародному рівні та в окремих розвинених юрисдикціях у II кв. 2024 року	FSB, FPC, FSOC
Високий левелердж та ризики небанківського фінансового сектору	Регулярно згадується як актуальний ризик на глобальному рівні	FSB

* FSB – Рада з фінансової стабільності G20; ESRB – Європейська рада з фінансової стабільності; FSOC – Рада з нагляду за фінансовою стабільністю (США); FPC – Комітет з фінансової політики Банку Англії; HCSF – Вища рада з фінансової стабільності (Франція); KSF – Комітет з фінансової стабільності (Польща), FSC – Комітет з фінансової стабільності (Нідерланди), FSR – Рада з фінансової стабільності (Швеція).

Іншим ризиком, який був постійним предметом обговорення, стало середовище високих ставок, які можуть утриматися довше, ніж очікувалося раніше. Решта ризиків згадувалася або не часто, або розглядалася тільки окремими радами чи комітетами. Так, погіршення перспектив економічного зростання визначалося як вразливість тільки наприкінці минулого року та початку поточного. Поліпшення динаміки макроекономічних очікувань у Європі та світі знизило увагу рад і комітетів до цього ризику, тож кількість згадок про нього зменшилася. У багатьох юрисдикціях, особливо в економічно розвинених країнах, з кінця минулого року відзначаються ризики, пов'язані з перспективами ринку нежитлової нерухомості. Йдеться про можливі наслідки зростання ставок за позиками за одночасного скорочення попиту на нерухомість через стримані темпи економічного зростання та поширення дистанційної роботи й електронної комерції. Це зумовлює фінансові проблеми сектору, а отже, і посилення кредитних ризиків.

Слід зазначити, що ради і комітети також обговорювали методологічні підходи до оцінки та нейтралізації кліматичних ризиків та загроз, які викликані криптоактивами, проте ці ризики протягом звітної періоду не згадувалися як актуальні.

² Йдеться про систему небанківського недержавного кредитування компаній, переважно тих, що не можуть отримати банківські позики через високі ризики чи не мають доступу до фінансових ринків.

2. Результати оцінки стійкості банків та рекомендації за її результатами

Серед питань порядку денного лютого засідання Ради – інформування від Національного банку про результати оцінки стійкості банків, проведеної у 2023 році.

Оцінка стійкості банків складалася з оцінки якості активів (AQR), яку Національний банк проводив шляхом інспекційних перевірок банків; екстраполяції результатів AQR (за потреби) та верифікації оцінки вартості застави; прогнозування показників діяльності банків на горизонті трьох років, оцінки достатності капіталу та потреби в ньому.

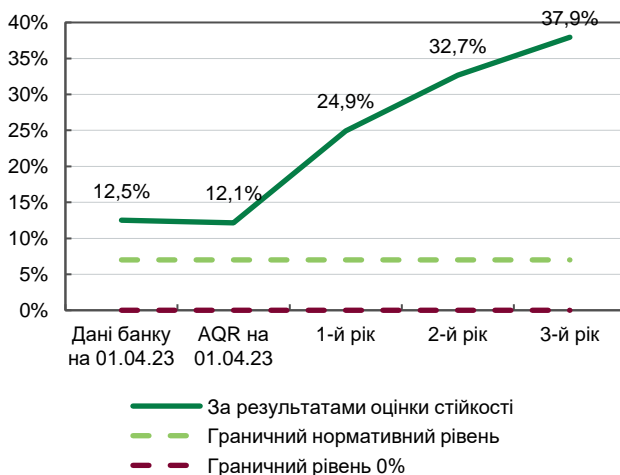
Оцінку стійкості пройшли 20 банків, що разом мали більше 90% активів банківського сектору. Для оцінки обиралися банки, найбільші за середнім зваженим значенням трьох показників: зважені на ризик активи, кредити та депозити фізичних осіб. Результати оцінки стійкості в розрізі банків оприлюднено в січні 2024 року.

Оцінка стійкості підтвердила достатність капіталу більшості банків та високий запас міцності системи: підвищені необхідні рівні нормативів капіталу встановлено лише для п'яти банків. Причиною підвищених необхідних рівнів нормативів була неспроможність цих банків за рахунок своєї операційної ефективності покривати можливі втрати від кредитного ризику або ж навіть подекуди компенсувати адміністративні витрати. Чиста процентна маржа цих банків значно нижча за середню по системі, а їхнє співвідношення операційних витрат та доходів суттєво гірше за цей показник у середньому по банківській системі. Основним пріоритетом програм капіталізації / реструктуризації, складених банками зі встановленими підвищеними нормативами достатності капіталу, є підвищення ефективності їхньої діяльності.

Оцінка стійкості виявила окремі недоліки та слабкості в бізнес-моделях і стратегіях банків, включно з державними. Це, а також рекомендації банкам за результатами оцінки стійкості Рада обговорила під час засідання у лютому 2024 року. Банки, для яких встановлено підвищені необхідні рівні нормативів достатності капіталу, подали до Національного банку програми реструктуризації або капіталізації та виконують вимоги для досягнення встановленого рівня нормативів.

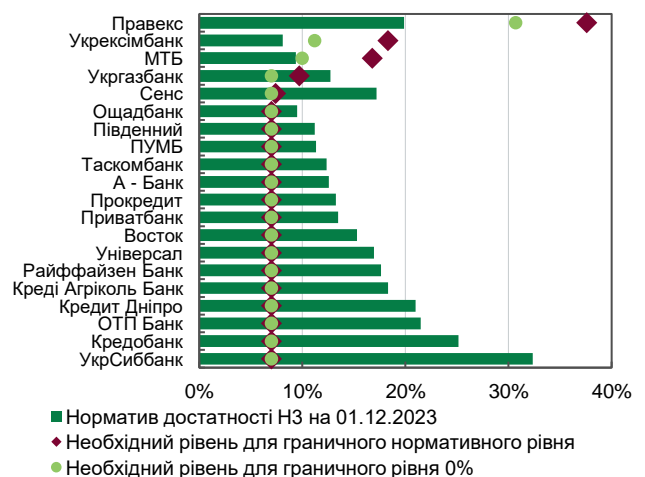
Національний банк використовує отриману в межах оцінки стійкості інформацію у наглядовому процесі, зокрема під час оновлення оцінки SREP, проведення перевірок. Також Національний банк керується результатами оцінки стійкості, плануючи імплементацію європейських регуляторних норм.

Графік 7. Середньозважені оцінки нормативу достатності основного капіталу банків за результатами стрес-тестування

Джерело: Національний банк.

Графік 8. Необхідні рівні нормативів достатності основного капіталу банків за результатами оцінки стійкості

Джерело: Національний банк.

За результатами оцінки стійкості та нагляду Національний банк надав банкам рекомендації для мінімізації ризиків у подальшій їхній діяльності та для оновлення стратегій діяльності банків.

Позиція Ради. Взяти до уваги інформацію про результати оцінки стійкості банків.

3. Страхування воєнних ризиків в Україні

На черговому засіданні Ради в лютому поточного року Національний банк презентував концепцію страхування воєнних ризиків як спільний продукт Національного банку, уряду та експертів Світового банку. Для створення такого повноцінного механізму довгострокової системи страхування воєнних ризиків при Раді була створена Робоча група з питань побудови повнофункціональної системи страхування воєнних ризиків, до складу якої увійшли представники Національного банку, Міністерства економіки України та Міністерства фінансів України (далі – Робоча група).

Серед основних завдань Робочої групи є напрацювання пропозицій щодо розроблення законодавства про створення та впровадження повнофункціональної системи страхування воєнних ризиків, а також проведення консультацій з учасниками страхового ринку та міжнародного ринку перестраховування стосовно ідентифікації аспектів створення такої системи страхування та умов долучення до неї.

Пропонована модель працюватиме за участю локальних страховиків, міжнародних перестраховиків та держави в особі спеціально створеної Державної агенції (або іншої установи, визначеної з міжнародними донорами за результатами обговорень) та передбачає можливість запровадження різних моделей розподілу відповідальності між учасниками. Під час упровадження системи страхування може застосовуватися агентська модель, у межах якої відповідальність за ризики покладатиметься на державну агенцію, а договори страхування можуть реалізовувати страхові посередники, зокрема страховики та банки. Системою страхування також передбачено можливість долучення і міжнародних перестраховиків (у разі готовності). Державна агенція відповідатиме за формування спільної андеррайтингової політики, визначення стандартизованих умов страхування / страхових продуктів, критеріїв ціноутворення, а також у подальшому за централізоване розміщення частини воєнних ризиків на міжнародному ринку перестраховування.

Упровадження довгострокової системи страхування воєнних ризиків планується у декілька етапів. На першому етапі пропонується впровадити обов'язкове страхування для окремих категорій об'єктів – це перевезення автомобільним і залізничним транспортом вантажів, об'єктів іпотеки та інших об'єктів заставного майна, об'єктів будівництва / відновлення житлової нерухомості. Такі об'єкти будуть застраховані за мінімальним переліком воєнних ризиків (лише прямі втрати в результаті зовнішньої військової агресії) з урахуванням обмежень щодо території їх розміщення. Інші об'єкти можуть бути застраховані на добровільній основі відповідно до індивідуальних домовленостей клієнтів зі страховиками. Перший етап може бути розпочато ще до закінчення активних бойових дій.

На наступних етапах з урахуванням зростання ємності українського ринку та накопичення коштів у фонді Державної агенції очікується перегляд обсягу покриття в межах системи страхування від воєнних ризиків. Це передбачатиме охоплення розширеного переліку об'єктів / галузей страхування, розширення переліку воєнних ризиків та перегляд лімітів і зон покриття учасників системи. У межах системи страхування воєнних ризиків страхове покриття надаватиметься з обмеженнями, визначеними страховиками та міжнародними перестраховиками залежно від видів об'єктів / галузей, території їх розташування та інших чинників.

Після завершення війни в Україні та отримання гарантій безпеки система страхування воєнних ризиків може покривати більш широкий перелік воєнних ризиків (зокрема ризики втрат від страйків, заворушень тощо), а також включати страхування ризиків природних катастроф.

Створення та реалізація запропонованої повнофункціональної системи страхування воєнних ризиків потребує прийняття окремого закону, який передбачатиме особливості такого страхування, у тому числі особливості функціонування та корпоративного управління Державної агенції. За підтримки Світового банку відповідний законопроект підготовлено Робочою групою та опрацьовано й погоджено з представниками страхового ринку України. Після узгодження окремих позицій остаточну версію законодавчих пропозицій буде передано на розгляд до Верховної Ради України.

Позиція Ради. Погодити концептуальну записку зі створення повнофункціональної системи страхування воєнних ризиків на виконання спільної з Міжнародним валютним фондом програми “Механізм розширеного фінансування”.

4. Стратегія з розвитку кредитування

Рада на засіданні у червні 2024 року розглянула та схвалила Стратегію з розвитку кредитування (далі – Стратегія), в якій відображено цілісне бачення ключових засад розвитку кредитування в Україні та необхідних дій, що сприятимуть стійкому відновленню економіки країни.

Члени Ради погодилися, що умови кредитування бізнесу та населення поліпшуються з огляду на забезпечення макроекономічної стабільності завдяки послідовній політиці Національного банку та уряду, а також значній міжнародній допомозі. Водночас попит на кредити залишається сегментованим, а для низки галузей та регіонів доступ до необхідних фінансових ресурсів ускладнений через надпотужні військові ризики. На вирішення таких проблемних питань і спрямована Стратегія. Її мета – забезпечити фінансовими ресурсами відновлення економіки, зокрема енергетичної інфраструктури, та стимулювати попит, спрямований на підвищення обороноздатності країни.

Реалізація заходів Стратегії здійснюватиметься за двома напрямками. Перший – це дії та заходи, що мають на меті забезпечити кредитування пріоритетних в умовах війни галузей національної економіки, водночас не порушуючи фінансової стабільності. Другий – це закладення правових основ для повоєнного розвитку ринкового кредитування. Він передбачає заходи, що матимуть фундаментальний вплив на загальний ринок кредитування, впровадження яких потребуватиме більше часу.

Ключову роль у створенні необхідного середовища для розвитку кредитування мають заходи, без виконання яких повна реалізація Стратегії буде неможливою, а саме з боку:

- Національного банку – подальша підтримка макрофінансової стабільності; збалансування регуляторних вимог для забезпечення фінансової стабільності та розвитку кредитування;
- Міністерства фінансів України – сприяння збільшенню ризик-апетиту державних банків до кредитування життєздатних та економічно обґрунтованих проєктів у пріоритетних напрямках; зосередження інструментарію державних гарантій на кредитування проєктів на деокупованих і наближених до фронту “територіях стійкості”;
- Міністерства економіки України – оптимізація та вдосконалення механізмів державних програм для зосередження надалі уваги на визначених пріоритетних галузях економіки та підприємствах, що працюють на “територіях стійкості”.

Пріоритетними сферами кредитування в умовах воєнного стану визначені підприємства оборонно-промислового комплексу, критична енергетична інфраструктура, переробна промисловість та сільське господарство, підтримка відновлення бізнесу, що працює на “територіях стійкості”.

Стратегія оприлюднена наприкінці червня 2024 року, ознайомитися з її текстом можна за [посиланням](#).

Позиція Ради. Схвалити Стратегію з розвитку кредитування.

5. Встановлення значення цільового показника ФГВФО та строку для його досягнення

Питання про встановлення значення цільового показника ФГВФО та строку для його досягнення Рада розглянула в грудні 2023 року та в червні 2024 року.

Цільовий показник ФГВФО запроваджено відповідно до змін, унесених до Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” у квітні 2022 року. Запровадження цільового показника дасть змогу наповнити систему гарантування вкладів фінансовими ресурсами, щоб за потреби покрити ризики, які виникають унаслідок неплатоспроможності банків – учасників системи гарантування. Зазначений показник відображає необхідний рівень ресурсів системи гарантування вкладів фізичних осіб, достатній для покриття очікуваних майбутніх витрат ФГВФО (з урахуванням можливості настання кризових явищ у майбутньому) відносно суми гарантованих коштів вкладників.

Для досягнення цільового показника ФГВФО відкоригований капітал ФГВФО має бути не меншим за розмір цільового фонду, що визначається з огляду на цільовий показник. Відкоригований капітал – це сума перевищення балансової вартості активів, зменшених на суму нематеріальних активів, над балансовою сумою зобов'язань без урахування сформованих резервів під очікувані витрати, пов'язані з відшкодуванням коштів вкладникам унаслідок неплатоспроможності банків. Тобто відкоригований капітал ФГВФО відображає наявні у ФГВФО ресурси, обсяг яких має бути не меншим за цільовий.

Відповідно до законодавства значення цільового показника ФГВФО не може бути меншим за 2.5% суми гарантованих ФГВФО коштів вкладників у межах суми відшкодування. ФГВФО розраховує необхідне значення цільового показника для забезпечення від властивих вітчизняній фінансовій системі ризиків. Якщо розраховане ФГВФО значення цільового показника перевищує мінімальне, то ФГВФО пропонує оновлене значення цільового показника та строк для його досягнення на розгляд Ради для надання нею відповідних рекомендацій. Далі виконавча дирекція ФГВФО приймає рішення про встановлення значення цільового показника ФГВФО та строку для його досягнення. Адміністративна рада ФГВФО затверджує рішення виконавчої дирекції з урахуванням рекомендацій Ради.

На грудневому засіданні члени Ради заслухали інформацію про методологію розрахунку цільового показника ФГВФО та визначення строку для його досягнення, розроблену ФГВФО та погоджену спеціально створеною в лютому 2023 року робочою групою. До зазначеної робочої групи увійшли представники ФГВФО, Національного банку та Міністерства фінансів України.

Методологію розроблено на підставі рекомендацій Світового банку за підтримки ЄБРР та USAID. Працюючи над визначенням методології розрахунку цільового показника, ФГВФО розглядав різні методи. З урахуванням достатності інформації та можливостей для моделювання подальших банкрутств банків ФГВФО вирішив, що метод очікуваних втрат є оптимальним для України.

Члени Ради розглянули пропозиції зазначеної вище робочої групи та визнали обґрунтованим розраховане значення цільового показника ФГВФО у розмірі 3.5% для покриття прогнозованого обсягу ризиків неплатоспроможності банків у разі настання кризових явищ. Водночас Рада доручила вищезазначеній робочій групі доопрацювати пропозиції до строку досягнення цільового показника.

На червневому засіданні Рада рекомендувала поступове підвищення цільового показника, починаючи з 2.5% станом на 01 січня 2025 року до досягнення його рівня 3.5% до 01 січня 2028 року.

Встановлення цільового показника ФГВФО в розмірі 3.5% від загальної гарантованої суми відшкодування дає змогу капіталізувати систему гарантування вкладів у розмірі, достатньому для покриття можливих витрат. Основним джерелом капіталізації системи гарантування є надходження внесків від банків – учасників Фонду.

Позиція Ради. Рекомендувати ФГВФО встановити цільовий показник на рівні 3.5% та досягнути цього рівня до 01 січня 2028 року.